

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ

ІНДИКАТОРИ
ЗЕЛЕНОГО
ЗРОСТАННЯ

Втрата працездатності та смертність, викликані екологічними факторами в Україні — **найвищі в регіоні**.

Негативний вплив стану довкілля на здоров'я населення є **критично високим**, що

- несприятливо впливає на **людський капітал**,
- потребує **значних коштів** на охорону здоров'я.

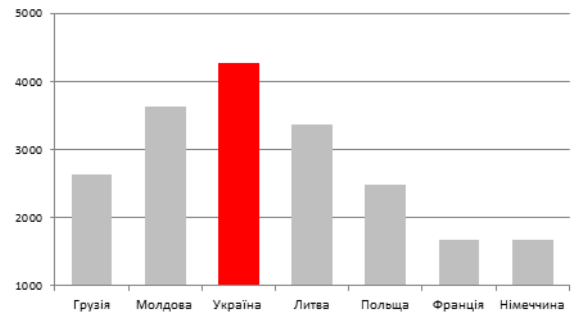
В Україні **відсутня система національних індикаторів** моніторингу екологічної якості життя та не відбувається належний збір і облік статистичної інформації **про вплив стану довкілля на здоров'я людини**.

ЦЕ РЕЗЮМЕ ВИКОНАНЕ НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ МОНІТОРИНГУ ЗА ІНДИКАТОРАМИ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ (ОЕСР).

Див. повний звіт "На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні" (2014) на www.rac.org.ua

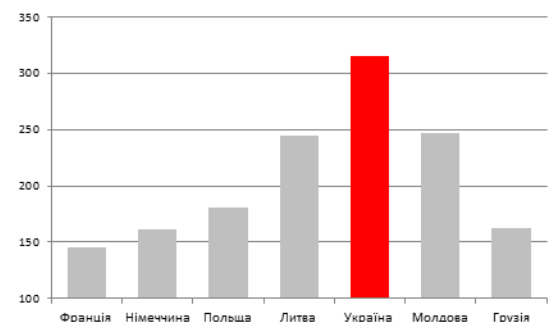
© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля", 2015.

Непрацезданість, викликана причинами, пов'язаними з довкіллям
років/100 000 населення, 2004

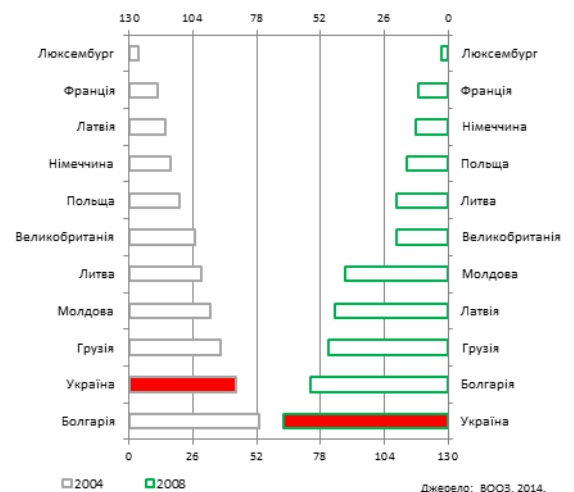
Джерело: ВООЗ, 2014

Смертність, викликана причинами, пов'язаними з довкіллям
смертей/100 000 населення, 2004

Джерело: ВООЗ, 2014

Смертність, викликана забрудненням атмосферного повітря (смертей/100 000 населення)

Джерело: ВООЗ, 2014.

Для моніторингу використано індикатори, які напрацьовані ВООЗ та за якими вона проводить дослідження, – це непрацездатність і смертність, викликані причинами, загалом пов'язаними з довкіллям, та смертність, спричинена зокрема забрудненням атмосферного повітря. Коло причин, які розглядаються ВООЗ такими, що пов'язані з довкіллям, є широким і охоплює забруднення повітря, ґрунту і води хімічними та біологічними речовинами, ультрафіолетове, радіаційне та електромагнітне випромінювання, шум, антропогенні кліматичні зміни, деградацію екосистем, ризики, пов'язані з трудовою діяльністю, тощо.

Індикатори впливу стану довкілля на здоров'я, розроблені ВООЗ, свідчать про надзвичайно низьку екологічну якість життя в Україні. Населення України має високі втрати працездатності через причини, пов'язані з довкіллям, що негативно впливає на людський капітал та економічний розвиток. В Україні кількість років, втрачених у зв'язку з непрацездатністю, викликану причинами, пов'язаними з довкіллям, у 2-3 рази більша за країни ЄС. У 2004 р. в Україні цей показник становив 4275 років на 100 тис. населення, а у Литві – 3360, Польщі – 2488, Франції – 1677, Німеччині – 1665.

Така ж сама ситуація спостерігається і щодо рівня смертності в Україні, викликані факторами, пов'язаними з довкіллям. Її показники у 2 рази вищі за середні в ЄС. У 2004 р. в Україні вони становили 315 смертей на 100 тис. населення, у той же час у Литві – 244, Польщі – 181, Німеччині – 161, Франції – 146. У порівнянні з Молдовою та Грузією, котрі в 2014 році уклали угоди про асоціацію з ЄС, ці показники в Україні також є вищими. Так, у Молдові вони становили 3626 років/100 тис. населення та 247 смертей/100 тис. населення; Грузії – 2637 років/100 тис. населення та 162 смерті/100 тис. населення.

Незважаючи на зменшення забруднення атмосферного повітря у 1992-2012 рр., смертність викликана цим фактором в Україні – найвища в регіоні. Вона становить 67 смертей на 100 тис. населення, в Європі середній показник – 20 смертей/100 тис. населення (від 3 у Люксембурзі до 56 у Болгарії).

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджені Законом України від 21.12.2010 № 2818-VI, визначають цілі і завдання як у сфері поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, так і досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля. На їх виконання затверджено Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 577-р), який серед заходів передбачив визначення цільових показників вмісту небезпечних речовин в атмосферному повітрі, зокрема і для завислих часток пилу (діаметром менше 10 мікрон) (п. 55). Проте останній захід досі є невиконаним. Потребують належного виконання й інші заходи, що сприятиме формуванню національних індикаторів впливу стану довкілля на життя та здоров'я людини. А саме, удосконалення порядку ведення статистичної звітності щодо обсягів викидів, скидів забруднюючих речовин (п. 134); приведення показників, визначених за результатами моніторингу, у відповідність із стандартами Європейського Союзу у сфері охорони довкілля (п.153).

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА СИТУАЦІЯ ЩОДО РІВНЯ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ ТА РІВНЯ СМЕРТНОСТІ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКАНИХ ЕКОЛОГІЧНИМИ ФАКТОРАМИ, НЕ СПРИЯЮТЬ ДОСЯГНЕННЮ ПРОГРЕСУ В НАПРЯМКУ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ. НАВПАКИ, СИТУАЦІЯ, ПОРІВНЯНО З РОЗВИНЕНИМИ КРАЇНАМИ ЄВРОПИ, Є КРИТИЧНОЮ І ПОТРЕБУЄ НЕГАЙНОГО ВТРУЧАННЯ ЯК В КОНТЕКСТІ МОНІТОРИНГУ ТА РОЗРОБКИ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНДИКАТОРІВ ВПЛИВУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, ТАК І КОНКРЕТНИХ ЗАХОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО, ФІНАНСОВОГО, ІНСТИТУЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ.

Зелене зростання – це стимулювання економічного зростання і розвитку з одночасним забезпеченням збереження природних активів і безперебійного надання ними ресурсів та екосистемних послуг, від яких залежить наш добробут (ОЕСР). Концепція зеленого зростання робить наголос на економічному розвитку, тому є актуальною для України сьогодні.

Економічний розвиток країни не завжди сприяє покращенню якості життя людей, зокрема й екологічної. У той же час наслідком впливу несприятливих та шкідливих екологічних факторів є погіршення якості їхнього життя. Такий вплив відбувається як безпосередньо (наприклад, через забруднення довкілля, у т.ч. повітря та води, вплив на здоров'я населення небезпечних речовин та шуму), так і через непрямі чинники (такі, як зміна клімату, втрата біорізноманіття тощо). Тому моніторинг за впливом стану довкілля на здоров'я людей сприяє попередженню негативних наслідків соціально-економічного розвитку країни та добробуту населення.

Індикатори, що сприяють моніторингу екологічної якості життя та відображають вплив стану довкілля на здоров'я людини, є однією з базових складових зеленого зростання. Такі індикатори розроблені Організацією економічного співробітництва і розвитку, а статистика їхніх показників ведеться в усіх країнах ЄС. Проте їх неможливо розрахувати для України у зв'язку з повною відсутністю статистичної інформації про рівень забруднення пилом (PM-10) та захворюваності населення у прив'язці до будь-яких екологічних чинників.